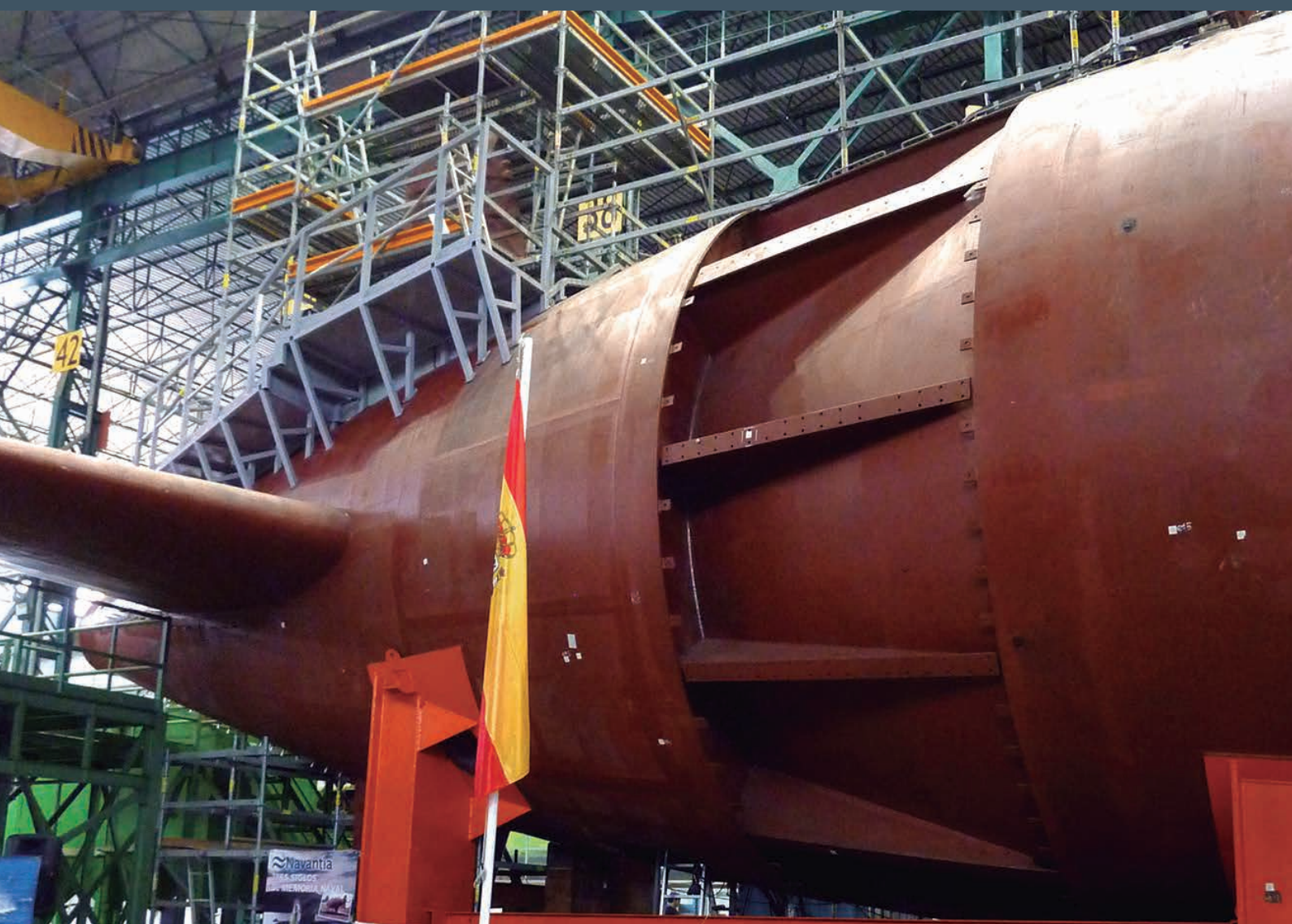

LA BOMBOLLA DE LES ARMES I LA INDÚSTRIA MILITAR A ESPANYA

Els Programes
Especials
d'Armament

Autoria: Pere Ortega

RESUM EXECUTIU

La indústria militar a Espanya es nodreix, en la seva major part, de les demandes del Ministeri de Defensa i en especial dels denominats Programes Especials d'Armament (PEA). Va ser el 1998, quan el Govern del Partit Popular va aprovar els primers PEA, que varen ser tres, les fragates F-100, els avions de combat F-2000, i els blindats Leopard. Armes que es justificaren sota l'argument de que l'avió F-2000, era una operació de fabricació conjunta europea entre Alemanya, Itàlia, Regne Unit i Espanya d'alt valor estratègic que, a més, era presentat com a insuperable des del punt de vista militar. El problema d'aquests programes radicava en que s'hipotecava el futur amb una despesa d'enormes proporcions, els compromisos de compra inicials a principis de 1998, ascendien a 12.767 milions per a aquests tres programes. En la següent legislatura de 2000-2004, també de govern del PP, els PEA varen ser augmentats en cinc nous: els blindats Pizarro, helicòpters Tigre, avions de transport A400M, un Buc de projecció estratègica i Submarins S-80, per un valor aleshores de 7.547M€. Que posteriorment es varen incrementar en les dos següents legislatures del govern del PSOE (2004-2011), amb onze nous programes d'armes fins a arribar al número dinou i uns costos inicials que sumaven 3.564 M€ més. Amb la tornada del govern del PP el 2011, es varen sumar altres cinc fins a assolir els PEA el número de 24, que en el seu conjunt i en el transcurs del temps, arribaren a la colossal xifra de 36.539 milions en 2016.

Des del principi, els PEA, degut a compromisos adquirits, varen ocasionar un important deute de l'Estat en les indústries militars que els havien de fabricar, els principals contractistes eren: EADS-Casa (avui Airbus Defence and Space), Navantia, Santa Bárbara Sistemas (avui General Dynamics) i Indra.

Per al desenvolupament dels PEA, les empreses militars varen rebre crèdits en concepte de R+D per un import de 17.487 milions que a mesura que entregaven les armes havien de ser reintegrats al Tresor Públic per a saldar el deute establert. La qual cosa no es va portar a terme en la seva totalitat i avui s'endeuten al voltant de 15.000 milions.

La desmesura del deute acumulat, més el dèficit públic que comporten els PEA, ocasionen greus dificultats al Ministeri de Defensa per a fer front als pagaments, fins a l'extrem de situar a les forces armades, per falta de recursos, en inoperatives. Així, és necessari dur a terme una auditoria dels mateixos, per diversos motius. El primer, perquè han sigut qüestionats per polítics i militars per no contribuir a la defensa nacional. Segon, per una raó de transparència i per conèixer amb exactitud si existeixen irregularitats o incompliments en els contractes que pogueren ser motiu d'impugnació dels mateixos, el que podria permetre la denúncia i abaratiment. El tercer, perquè es deu aclarir si les ajudes dels crèdits en R+D concedits a les empreses militars han sigut retornats i quines

quantitats s'endeuten al Tresor Públic. I quart, una qüestió derivada de la transparència, permetria renegociar els contractes amb les empreses, en el sentit de reduir el nombre d'armes, especialment aquelles que han sigut qüestionades per la seva escassa utilitat per a la seguretat i la defensa nacional. Un altra qüestió crucial per a reduir la demanda d'armaments per part de Defensa, seria reconsiderar el nombre d'efectius militars. Si a Espanya, en 2016, les forces armades disposaven de 123.000 militars, bé podria portar-se a terme una reducció important d'unitats. Sobretot, quan les percepcions de perills i amenaces al país i el seu entorn no ho justifiquen. Les necessitats reals de la defensa del segle XXI, sens dubte són molt diferents a les del segle passat, on als exèrcits se'ls assignava la funció de fer front a una guerra convencional, quan avui, en gran mesura, aquesta funció és pràcticament nul·la, i la seguretat es mesura amb altres paràmetres, als que els exèrcits extensius no poden donar resposta. Això, obligaria a reduir l'adquisició d'armament pesat, especialment aquells que, com els PEA, no tenen una funció pràctica per a fer front als nous desafiaments de seguretat.

CONCLUSIONS

Després de tot l'exposat i vista la desmesura del deute acumulat, el dèficit públic que els PEA ocasionen i les dificultats per fer front als pagaments, resulta adequat dur a terme algunes consideracions finals.

La primera mesura que hauria de prendre el govern, és dur a terme una auditoria dels PEA. Per diversos motius. Primer perquè han estat qüestionats per polítics i militars per no contribuir a la defensa nacional¹. Segon per una raó de transparència i conèixer amb exactitud si existeixen irregularitats o incompliments en els contractes que poguessin ser motiu d'impugnació dels mateixos, la qual cosa podria permetre la seva denúncia i abaratiment. És ben sabut que en la contractació pública, en moltes ocasions, no existeix suficient transparència, que en l'àmbit de Defensa s'accentua, i així apareixen sospites de prevaricació, falsedat documental, informació privilegiada, concursos trampejats o comissions indegudes. També s'ha d'esclarir si les ajudes en crèdits en R+D concedits a les empreses militars han estat retornats i quines quantitats es deuen al Tesoro Público.

Una altra qüestió derivada de la transparència, seria renegociar els contractes amb les empreses, en el sentit de reduir el nombre d'armes, doncs si va ser possible dur-ho a terme en 2013, es pot de nou reduir el seu nombre, especialment aquells que han estat qüestionats per la seva escassa utilitat per a la defensa nacional.

Una qüestió crucial per reduir la demanda d'armaments per part del Ministeri de Defensa, és reduir el nombre dels efectius militars. Si a Espanya, en 2016, les forces armades disposaven de 123.000 militars, i pel que sembla, segons paraules de l'anterior ministre, Pedro Morenés, a causa de la crisi i falta de pressupost només es troben operatius per a una acció d'urgència 27.000 efectius, bé podria dur-se a terme una reducció important d'unitats². Sobretot, quan les percepcions de perills i amenaces sobre el país i el seu entorn no ho justifiquen. Unes forces armades sobredimensionades que només es justifiquen per inèrcia, perquè no existeix voluntat de dur a terme un gran debat nacional sobre les amenaces, i, llavors, s'opta per la continuïtat, que és tant com mantenir una estructura militar que cada any ha d'incrementar les seves despeses com si es tractés d'un servei social més. Una reducció del nombre d'efectius permetria, de manera important, reduir la demanda d'armes alhora que rebaixaria la despesa

militar de l'Estat en milers de milions, que podrien dirigir-se a qüestions més peremptòries, com la creació d'ocupació i el desenvolupament, qüestions que sens dubte ajudarien a pal·liar els efectes negatius de la crisi encara molt actius en la societat espanyola. Per descomptat que això xocarà amb els interessos dels accionistes de les empreses militars, que es revelaran i exerciran pressió sobre el govern per impedir-ho. El mateix succeirà amb els treballadors de les empreses que es mobilitzaran davant el perill de pèrdua dels seus llocs de treball. Però el govern, si és veritat que vetlla per l'interès general, hauria de tranquil·litzar als treballadors i als militars, i per evitar l'ampliació de l'atur, hauria de dur a terme plans de conversió de les indústries implicant al màxim d'agents en la seva consecució, governs central, autonòmic i local, col·legis professionals, sindicats i associacions civils, perquè entre tots es busquin alternatives per impedir la desindustrialització de la comarca on es troba situades les empreses. I pel que fa als soldats i infants de marina, aquests podrien passar a complir funcions com a personal en altres departaments de l'Estat.

En definitiva, es tractaria d'impregnar de racionalitat la despesa militar, adequant-ho a les necessitats reals de la defensa del segle XXI, que sens dubte són molt diferents a les del segle passat, on els exèrcits se'ls assignava la funció de fer front a una guerra convencional, quan avui, en gran manera, aquesta funció és pràcticament nul·la, i la seguretat es mesura per altres paràmetres, als quals els exèrcits extensius no poden donar resposta i es busca a través de cossos de seguretat (policia), serveis d'informació i departaments de justícia. Això obligaria a reduir l'adquisició d'armament pesat, especialment aquells que com els PEA, no tenen una funció pràctica per fer front als nous desafiaments a la seguretat. Llavors fa falta un canvi profund en l'estratègia de la defensa nacional, en la concepció de les forces armades i dels equips d'armes que aquestes utilitzen.

Com a últim estadi, a part de la repugnància moral que ens produeix que les armes puguin ser destinades a països amb violacions massives dels drets humans o guerres que provoquen molt sofriment, reafirmar, que la producció d'armes no fa créixer l'economia real, la productiva, sinó al contrari, va en detriment d'aquesta, doncs els enormes recursos que consumeix, en l'àmbit civil generarien més treball i ajudarien més i millor al desenvolupament.

1. *El Confidencial Digital* (16/07/2012), "Los mismos militares pidieron se llevara a cabo una auditoria sobre los PEA"
2. *El País* (16/07/2012), "Defensa planea recortar 15.000 militares y 5.000 civiles"

Amb el suport de:

